

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

PL. ÚS 12/2019-17

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 6. februára 2019 v pléne zloženom z predsedníčky Ivetty Macejkovej a zo sudcov Jany Baricovej, Miroslava Duriša, Ľudmily Gajdošíkovej, Sergeja Kohuta, Jany Laššákovej, Milana Ľalíka (sudca spravodajca), Mojmíra Mamojku, Lajosa Mészároša, Marianny Mochnáčovej, Ladislava Orosza a Rudolfa Tkáčika predbežne prerokoval návrh Okresného súdu Dunajská Streda, zastúpeného sudkyňou JUDr. [REDACTED], na začatie konania podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) Ústavy Slovenskej republiky o súlade § 16 ods. 1 a § 161 ods. 1 zákona č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok s čl. 142 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a takto

r o z h o d o l :

Návrh Okresného súdu Dunajská Streda na začatie konania o súlade právnych predpisov o d m i e t a ako zjavne neopodstatnený.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bol 27. júla 2017 doručený návrh Okresného súdu Dunajská Streda (ďalej len „okresný súd“ alebo

„navrhovateľ“), zastúpeného sudcom JUDr. [REDACTED], na začatie konania podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa § 18 ods. 1 písm. d) zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) o súlade ustanovenia § 16 ods. 1 v časti „a rozhodoval“ a ustanovenia § 161 ods. 1 v časti „a rozhodoval“ zákona č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok (ďalej aj „CMP“) s čl. 142 ods. 2 ústavy.

2. Z uznesenia okresného súdu č. k. 16 D 86/2016-3 z 2. júna 2017 (ďalej len „uznesenie z 2. júna 2017“), ktoré tvorí prílohu návrhu, vyplýva, že okresný súd potom, ako sa dozvedel o smrti poručiteľa, začal (ex offo) konanie o dedičstve po ňom, ktoré zároveň prerušil, pretože dospel k záveru o splnení podmienok pre konanie o súlade právnych predpisov podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) ústavy.

3. V odôvodnení svojho návrhu okresný súd uvádza:

«2. V prerokúvanej veci je podstatné ustanovenie čl. 142 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, ktoré v relevantnej časti znie: „Súdy rozhodujú v senátoch, ak zákon neustanoví, že rozhoduje jediný sudca. Zákon ustanoví... v ktorých veciach môže rozhodnúť aj zamestnanec súdu poverený sudcom.“

3. Ďalej sú v prerokúvanej veci relevantné tieto ustanovenia Civilného mimosporového poriadku - zákona č. 161/2015 Z. z. (napadnuté ustanovenia sú podčiarknuté):

§ 16 ods. 1: „V prípadoch ustanovených týmto zákonom súd poverí notára, aby ako súdny komisár konal a rozhodoval v určitej veci; poverenie nie je súdnym rozhodnutím.“

§ 161 ods. 1: „V konaní o dedičstve poverí súd notára, aby vo veci konal a rozhodoval.“ ...

V prerokúvanej veci má súd po vydaní uznesenia o začatí konania (§ 174 ods. 2 C. m. p.), ktorého vydanie je vyhradené súdu [§161 ods. 2 písm. a) C. m. p.] obligatórne poveriť notára ako súdneho komisára, aby konal a rozhodoval v konaní o dedičstve. Obligatórnosť tohto poverenia vyplýva z jasného znenia § 16 ods. 1 a § 161 ods. 1 C. m. p.,

ktoré obe používajú formuláciu „súd poverí...“, pričom poverenie musí zjavne zodpovedať citovaným ustanoveniam, teda musí znieť na „konanie a rozhodovanie“...

Ustanovenie čl. 142 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky upravuje zloženie telesa, ktoré je oprávnené rozhodovať ako „súd“, teda vykonávať súdnu moc vo veciach súdom zverených (v občianskoprávných, trestných a správnych veciach, porov. čl. 142 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky). Z formulácie citovaného ustanovenia je zrejmé, že rozsah týchto osôb (obsadenie súdu) a ich oprávnenie rozhodovať ako „súd“ je založené na rôznych tituloch. Priamo na základe ústavy (originárne) je v mene súdu pri výkone súdnictva vždy oprávnený rozhodovať senát zložený len zo sudcov (a contrario k čl. 142 ods. 2 druhej vety). Ak teda zákon zverí súdu právomoc rozhodovať o určitej otázke a neustanoví, kto v rámci súdu v takejto veci rozhoduje, je priamo na základe čl. 142 ods. 2 prvej vety Ústavy Slovenskej republiky dané, aby o tejto veci rozhodoval v mene súdu senát. Oprávnenie jediného sudcu (samosudcu) rozhodovať v mene súdu musí byť výslovne založené zákonom, čo vyplýva z druhej časti prvej vety čl. 142 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky. V tomto smere treba uviesť, že v súčasnosti oba civilné procesné kódexy takéto ustanovenie obsahujú pre prvoinštančné konanie na okresnom súde (porov. § 44 ods. 1 Civilného sporového poriadku v spojení s § 2 ods. 1 C. m. p.). Rovnaké princípy platia aj pre tzv. prísediacich sudcov z radou občanov, ktorí sa tiež zúčastňujú na rozhodovaní len v prípadoch ustanovených priamo v zákone. Štvrtou skupinou osôb (telesom), ktorú čl. 142 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky oprávňuje rozhodovať v mene súdu pri výkone súdnej moci, je „zamestnanec súdu“. Oprávnenie zamestnanca súdu rozhodovať v mene súdu však nemôže založiť ani zákon, ale z citovaného čl. 142 ods. 2 druhej vety Ústavy Slovenskej republiky zreteľne vyplýva, že zákon môže len ustanoviť prípady, kedy „môže rozhodnúť zamestnanec súdu poverený sudcom“. Zákon teda môže len rámcovo vymedziť takéto prípady, oprávnenie zamestnanca súdu rozhodovať musí spočívať ešte aj na poverení danom mu sudcom. Ak sudca takémuto zamestnancovi poverenie neudelí, nemôže takýto zamestnanec rozhodovať ani v prípadoch, ktorý by mu zveroval zákon.

... formulácia „zamestnanec súdu“ v čl. 142 ods. 2 druhej vety Ústavy Slovenskej republiky môže znamenať jedine tie osoby, ktoré boli vo vzťahu k súdu v pracovnom pomere, resp. pracovnoprávnom vzťahu podľa Zákonníka práce č. 65/1965 Zb. a neskôr

v štátnozamestnaneckom pomere podľa zákona č. 312/2001 Z. z. o štátnej službe, resp. zákonov, ktoré ho neskôr nahradili...

Z citovaných ustanovení Ústavy Slovenskej republiky a na ne nadväzujúcich zákonných ustanovení je teda zrejmé, že pojem „zamestnanec súdu“ v čl. 142 ods. 2 druhej vete bol ústavodarcom zamýšľaný a možno ho vykladať len tak, že musí ísť o zamestnanca súdu v (štátno)zamestnaneckom pomere. Naopak, citované ustanovenie vylučuje, aby bolo poverenie na rozhodovanie v mene súdu zverené inej osobe než osobe v štátnozamestnaneckom pomere, a tento záver výslovne potvrdzuje aj obsah odôvodnenia pozmeňujúceho návrhu zo spoločnej správy výborov. Napadnuté ustanovenia § 16 ods. 1 a § 161 ods. 1 C. m. p. však ukladajú súdu poveriť rozhodovaním práve notára. Notár však nie je v štátnozamestnaneckom pomere, čo je výslovne vylúčené v § 6 ods. 1 zákona č. 323/1992 Zb. o notároch a notárskej činnosti. Činnosť notára je nezávisle vykonávanou samostatnou zárobkovou činnosťou (porov. § 4 ods. 2 zákona č. 323/1992 Zb.). Notár teda nie je osobou, ktorú by vôbec v zmysle čl. 142 ods. 2 druhej vety Ústavy Slovenskej republiky bolo možné poveriť rozhodnutím v mene súdu, pretože nespĺňa požiadavku, aby išlo o „zamestnanca súdu“, a celkom zjavne nie je ani sudcom alebo prísediacim sudcom. Vzhľadom na už uvedené taxatívne výpočty osôb, ktoré sú oprávnené rozhodovať v mene súdu, v čl. 142 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky tak treba dospieť k záveru, že ani zákon nemôže notára oprávniť rozhodovať v mene súdu, a to či už na základe poverenia sudcu alebo bez takého poverenia. Zákon, ktorý by oprávňoval notára na takéto rozhodovanie, nie je v súlade s citovaným ustanovením Ústavy Slovenskej republiky.

11. Civilný mimosporový poriadok však celkom zreteľne takéto oprávnenia notárovi zveruje. Z § 16 ods. 2 C. m. p. totiž plynie, že rozhodnutia vydané notárom na základe poverenia sú rozhodnutiami súdu (prvej inštancie). Notár ako súdny komisár teda rozhoduje v mene súdu, jeho rozhodnutia sú rozhodnutiami súdu, sú ako také napadnuteľné (§ 69 až 73 C. m. p.), no majú aj účinky rozhodnutí súdu (napr. účinky právoplatnosti, § 226 až 231 C. s. p.). Oprávnenie notára na takéto rozhodovanie sa pritom zakladá práve na poverení súdu v zmysle § 16 ods. 1 a 2 a § 161 ods. 1 C. m. p. Preto sú tieto ustanovenia v časti, v ktorej ukladajú súdu prvej inštancie poveriť rozhodovaním notára ako osobu, ktorá nie je ani sudcom, ani zamestnancom súdu (a tým ho oprávniť na vydávanie rozhodnutí v mene súdu v zmysle § 16 ods. 2 C. m. p.) v nesúlade s čl. 142 ods. 2 druhou vetou Ústavy

Slovenskej republiky. Naopak, citovanému ustanoveniu neodporuje tá časť § 16 ods. 1 a § 161 ods. 1 C. m. p., ktorá umožňuje a ukladá súdu poveriť notára vykonávaním úkonov v konaní o dedičstve. Na vykonávanie faktických úkonov, teda napr. obstarávanie podkladov, pojednávanie, vykonávanie dôkazov a pod., sa totiž obmedzenie ustanovenia čl. 142 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky už podľa svojho znenia nevzťahuje. Akékoľvek rozhodnutie, ktoré by však v tejto súvislosti bolo potrebné, notár nemôže byť oprávnený vydať v mene súdu ani na základe poverenia danému mu sudcom, pretože to nie je súlade s citovaným ustanovením ústavy. ...

13. V súvislosti s uvedeným výkladom treba brať do úvahy aj právnu situáciu, s ktorou bol ústavodarca v danom čase konfrontovaný. Ustanovenie § 38 Občianskeho súdneho poriadku účinného v rokoch 2000 a 2001 totiž oprávňovalo súd, aby poveril notára, aby ako súdny komisár prejednal dedičstvo a v určitých prípadoch vydal osvedčenie o dedičstve. Súdny komisár na základe vtedy účinných ustanovení O. s. p. nebol vôbec oprávnený vydávať rozhodnutia, ale naopak, podľa § 175zd ods. 1 O. s. p. mal vec predložiť súdu s návrhom uznesenia. Súd mu pritom mohol vec vrátiť a uložiť mu záväzné pokyny pre ďalší postup v konaní. Takéto vrátenie veci bolo dokonca vyhradené sudcovi a nebolo možné ho preniesť na súdneho úradníka [porov. § 5 písm. c) tretí bod zákona č. 549/2003 Z. z. účinného od 1. januára 2004]. Vzhľadom na to je vylúčené, aby ústavodarca zamýšľal ustanovením čl. 142 ods. 2 druhej vety Ústavy Slovenskej republiky oprávniť notárov, aby rozhodovali ako „súd“. Naopak, dosvedčuje to, že ústavodarca v danom čase vedome volil formuláciu „zamestnanec súdu“ a nie iné osoby, ako napríklad notár. K zmene § 38 O. s. p. došlo zákonom č. 348/2008 Z. z. s účinnosťou od 15. novembra 2008, teda viac než sedem rokov od účinnosti citovaného ústavného ustanovenia.

K inému záveru nemožno dospieť ani prípadným porovnávaním ustanovenia § 38 O. s. p. (resp. napadnutých ustanovení § 16 a § 161 C. m. p.) so zákonom Národnej rady Slovenskej republiky č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok). Tento zákon síce bol účinný v čase schválenia ústavného zákona č. 90/2001 Z. z., no koncepcia činnosti súdneho exekútora účinná tak v danom čase, ako aj dnes vychádza z toho, že súdny exekútor koná pri vykonávaní exekúcie samostatne a vo vlastnom mene. Súdny exekútor je totiž sám osobou určenou a splnomocnenou štátom na nútený výkon exekučných titulov (§ 2 ods. 1 Ex. por.). Pri vykonávaní exekúcie, teda

súdny exekútor nekoná v mene súdu a nevykonáva súdnu moc, v dôsledku čoho jeho činnosť vôbec nespadá pod režim čl. 142 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky....

Súd len na dokreslenie ústavných aspektov tejto problematiky poukazuje na dva problémy, ktoré vznikajú v dôsledku rozhodovania notára v mene súdu. Predovšetkým je to problém samotného čl. 144 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky. Z citovaných ustanovení vyplýva dôležité oprávnenie sudcu všeobecného súdu riešiť konflikt medzi jeho viazanosťou právnymi predpismi rôznej právnej sily, ale zároveň dôležitou poistkou v ochrane jednotlivca pred neústavnými zákonmi a všeobecne záväznými právnymi predpismi. Oprávnenie dané sudcovi v tomto ustanovení súvisí s jeho nezávislosťou a viazanosťou len právnymi predpismi zaručenou v čl. 144 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky; práve preto môže oprávnenie v čl. 144 ods. 2 patriť len sudcovi (hoci je v ňom použité slovo „súd“). Aby však sudca mohol túto dôležitú funkciu vykonať, musí mať originálne právo rozhodovať o každej otázke súvisiacej s výkonom súdnej moci vo veciach uvedených v čl. 142 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky. Sudca teda musí mať sám možnosť vydať každé rozhodnutie, pred jeho vydaním posúdiť, či sú splnené podmienky na jeho vydanie a či právne predpisy, ktoré sa pri jeho vydaní majú poverenie notára ako súdneho komisára rozhodovať v mene súdu [a tomu zodpovedajúci zákaz, aby vecné rozhodnutie v konaní o dedičstve vydal sudca, keďže by išlo o vadu nesprávneho obsadenia súdu, porov. §365 ods. 1 písm. c) C. s. p.] reálne odníma sudcovi túto právomoc. Sudca totiž nemá žiaden vplyv na rozhodnutie notára, nemôže notárovi ukladať pokyny (na rozdiel napríklad od súdneho úradníka) a nemôže ho viazať svojím právnym názorom inak než prípadným zrušením jeho uznesenia na základe odvolania. Notár však nie je vybavený garanciou sudcovskej nezávislosti v zmysle čl. 144 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, naopak, o jeho menovaní a odvolaní rozhoduje minister spravodlivosti. Sudca ako predstaviteľ súdnej moci a jej vykonávateľ v každej veci, ktorá patrí do právomoci súdov, teda nemá na jeden úsek vecí žiaden vplyv. Môže (a musí) len udeliť poverenie bez akejkoľvek možnosti kontroly nad spôsobom výkonu súdnej moci.

15. Ďalším problémom je rozhodovanie notára vo svojej vlastnej veci, čo je pri výkone súdnej moci zásadne vylúčené. Podľa § 47 C. m. p. sú totiž odmena notára a hotové výdavky súčasťou trov konania, ktorú okrem prípadov § 50 ods. 1 až 3 C. m. p., kedy ich platia účastníci, platí štát, a na tento účel je notár dokonca účastníkom konania (§ 171

C. m. p.). Zároveň však § 161 ods. 2 C. m. p. nevylučuje rozhodovanie o trovách konania spomedzi rozhodnutí, ktoré vydáva súdny komisár. O trovách konania sa pritom podľa § 57 C. m. p. má rozhodnúť len na návrh v rozhodnutí, ktorým sa konanie končí (§ 58 C. m. p.). Zo všetkých týchto ustanovení je zrejmé, že notár v konaní o dedičstve rozhoduje o trovách konania, teda o svojej vlastnej odmene a náhrade výdavkov, hoci je sám účastníkom konania v tejto časti.»

4. Okresný súd navrhol, aby ústavný súd po prijatí návrhu na ďalšie konanie vydal tento nález:

«Ustanovenia § 16 ods. 1 v časti „a rozhodoval“ a § 161 ods. 1 v časti „a rozhodoval“ Civilného mimosporového poriadku č. 161/2015 Z. z., n i e s ú v súlade s čl. 142 ods. 2 druhou vetou Ústavy Slovenskej republiky.»

II.

5. Podľa čl. 124 ústavy je ústavný súd nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

6. Podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) ústavy ústavný súd rozhoduje o súlade zákonov s ústavou, s ústavnými zákonmi a s medzinárodnými zmluvami, s ktorými vyslovila súhlas Národná rada Slovenskej republiky (ďalej aj „národná rada“) a ktoré boli ratifikované a vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom.

7. Podľa čl. 131 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o návrhoch podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) a b) ústavy v pléne. Plénum ústavného súdu sa uznáva nadpolovičnou väčšinou všetkých sudcov. Ak sa táto väčšina nedosiahne, návrh sa zamietne.

8. Podľa čl. 130 ods. 1 písm. d) ústavy ústavný súd začne konanie, ak podá návrh na začatie konania súd.

9. Podľa čl. 144 ods. 2 ústavy ak sa súd domnieva, že iný všeobecne záväzný právny predpis, jeho časť alebo jeho jednotlivé ustanovenie, ktoré sa týka prejednávanej veci, odporuje ústave, ústavnému zákonu, medzinárodnej zmluve podľa čl. 7 ods. 5 alebo zákonu, konanie preruší a podá návrh na začatie konania na základe čl. 125 ods. 1. Právny názor ústavného súdu obsiahnutý v rozhodnutí je pre súd záväzný.

10. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

11. Podľa § 18 ods. 1 písm. d) zákona o ústavnom súde ústavný súd začne konanie, ak návrh podá súd v súvislosti so svojou rozhodovacou činnosťou. Podľa § 19 zákona o ústavnom súde sa súdom podľa § 18 ods. 1 písm. d) uvedeného zákona rozumie príslušný senát alebo samosudca. Podľa § 21 ods. 4 zákona o ústavnom súde ak je účastníkom konania súd, zastupuje senát jeho predseda.

12. Vzhľadom na ustanovenie § 21 ods. 5 zákona o ústavnom súde ústavný súd konštatuje, že návrh v zastúpení okresného súdu pôvodne podal sudca [REDAKOVANÉ]. Návrh bol podaný v súvislosti s rozhodovacou činnosťou okresného súdu vo veci vedenej pod sp. zn. 16 D 86/2016. Keďže [REDAKOVANÉ] sa medzičasom (od 1. januára 2018) stal sudcom Krajského súdu v Trnave, spis sp. zn. 16 D/86/2016 bol pridelený do oddelenia sudkyne [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ]. Preto v zmysle § 18 ods. 1 písm. d) v spojení s § 19 a § 21 ods. 5 zákona o ústavnom súde okresný súd v tomto konaní naďalej zastupuje [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ].

13. Podľa § 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak osoby uvedené v § 18 ods. 1 písm. a) až f) zákona o ústavnom súde dospejú k názoru, že právny predpis nižšej právnej sily nie je v súlade s právnym predpisom vyššej právnej sily alebo s medzinárodnou zmluvou, môžu podať ústavnému súde návrh na začatie konania.

14. Podľa § 20 ods. 1 zákona o ústavnom súde návrh na začatie konania sa ústavnému súde podáva písomne. Návrh musí obsahovať, akej veci sa týka, kto ho

podáva, prípadne proti komu návrh smeruje, akého rozhodnutia sa navrhovateľ domáha, odôvodnenie návrhu a navrhované dôkazy. Návrh musí podpísať navrhovateľ (navrhovatelia) alebo jeho (ich) zástupca.

15. Podľa § 37 ods. 3 zákona o ústavnom súde návrh na začatie konania okrem všeobecných náležitostí uvedených v § 20 musí obsahovať

a) označenie predpisu, ktorého nesúlad s právnym predpisom vyššej právnej sily sa namieta, s vyjadrením, či navrhovateľ napáda predpis v celom rozsahu alebo v jeho časti, prípadne v jednotlivom ustanovení,

b) označenie predpisu vyššej právnej sily, jeho časť alebo jednotlivé ustanovenie alebo označenie medzinárodnej zmluvy, jej časti, alebo jednotlivého ustanovenia, s ktorým napadnutý predpis nie je v súlade.

16. Podľa § 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde je ústavný súd viazaný návrhom na začatie konania okrem prípadov výslovne uvedených v tomto zákone.

17. Podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

18. Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

19. Podľa čl. 152 ods. 4 ústavy výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov musí byť v súlade s ústavou.

III.

20. Ústavný súd návrh okresného súdu predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí pléna ústavného súdu podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde. Pri predbežnom prerokovaní skúmal, či dôvody uvedené v ustanovení § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia prijatiu návrhu na začatie konania na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

21. Okruh aktívne legitimovaných osôb na podanie návrhu na začatie konania o súlade právnych predpisov v nadväznosti na čl. 130 ods. 1 ústavy ustanovuje § 18 ods. 1 písm. a) až g) a § 19 zákona o ústavnom súde. V tejto súvislosti ústavný súd konštatuje, že návrh v zastúpení okresného súdu podal sudca [REDAKOVANÉ] v spojení so svojou rozhodovacou činnosťou vo veci vedenej okresným súdom pod sp. zn. 16 D 86/2016, návrh teda podala oprávnená osoba, pričom v súlade s § 162 ods. 1 písm. b) Civilného sporového poriadku bolo uvedené konanie prerušené uznesením okresného súdu č. k. 18 C 54/2006-394 z 28. marca 2014, ktoré nadobudlo právoplatnosť 29. apríla 2014.

22. Návrh okresného súdu spĺňa predpísané náležitosti návrhu na začatie konania ustanovené v § 20 a § 37 ods. 3 zákona o ústavnom súde a nie je ani neprípustný podľa § 24 zákona o ústavnom súde, keďže o nesúlade ustanovenia § 16 ods. 1 a § 161 ods. 1 CMP s čl. 142 ods. 2 ústavy ústavný súd ešte nerozhodoval, v tej istej veci v inom konaní nekoná a okresný súd sa nedomáha ani preskúmania skoršieho rozhodnutia ústavného súdu vo veci.

23. Napokon doručený návrh nemožno považovať ani za oneskorene podaný, keďže podanie návrhov na začatie konania o súlade právnych predpisov nie je viazané na žiadnu lehotu.

24. Po preskúmaní splnenia základných procesných podmienok pristúpil ústavný súd v rámci predbežného prerokovania podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde osobitne k preskúmaniu toho, či napadnutá právna úprava signalizuje skutočnosti, ktoré by po prijatí návrhu na ďalšie konanie boli spôsobilé na vyslovenie nesúladu napadnutých ustanovení § 16 ods. 1 a § 161 ods. 1 CMP, teda ústavný súd pristúpil k preskúmaniu toho, či návrh okresného súdu na začatie konania o súlade právnych predpisov nie je zjavne neopodstatnený, pretože aj v konaní o súlade právnych predpisov môže ústavný súd zaujať názor, že návrh na začatie konania o súlade právnych predpisov je potrebné odmietnuť ako zjavne neopodstatnený (m. m. PL. ÚS 5/05, PL. ÚS 15/08, PL. ÚS 10/09, PL. ÚS 28/2015).

25. Odmietnutie návrhu na začatie konania o súlade právnych predpisov pre jeho zjavnú neopodstatnenosť predstavuje akýsi medzistupeň, resp. prechodový článok medzi odmietaním pre existenciu čisto procesných prekážok (napr. pre nedostatok zákonom predpísaných náležitostí, nedostatok právomoci) a meritórnym prieskumom návrhu. V praxi Ústavného súdu Českej republiky a v odbornej literatúre sa pre tento prostriedok vžilo označenie „kvázimeritórny prieskum“ (Wagnerová E. a spol. Zákon o Ústavním soudu s komentářem. ASPI, 2007. s. 149). Aj z citovanej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že v prípadoch, ak dôvody uvádzané navrhovateľom v návrhu na začatie konania nesignalizujú možný nesúlad namietanej právnej úpravy s predpismi vyššej právnej sily, ústavný súd v týchto prípadoch návrhy môže odmietnuť z dôvodu ich zjavnej neopodstatnenosti (m. m. PL. ÚS 28/2015).

26. V rámci predbežného prerokovania ústavný súd zistil, že napadnuté ustanovenia § 16 ods. 1 v časti „a rozhodoval“ a §161 ods.1 v časti „a rozhodoval“ CMP nesignalizujú skutočnosti, ktoré by po prijatí návrhu na ďalšie konanie boli spôsobilé na vyslovenie nesúladu napadnutých ustanovení a ich častí s čl. 142 ods. 2 ústavy, a vzhľadom na to je potrebné návrh okresného súdu na začatie konania o súlade právnych predpisov odmietnuť podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnený. Uvedené ústavný súd odôvodňuje takto:

27. Ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy). V konaní o súlade právnych predpisov podľa čl. 125 ods. 1 ústavy ústavný súd vystupuje v pozícii tzv. negatívneho zákonodarcu, ktorého úlohou je posúdiť ústavnú konformitu napadnutých právnych predpisov či ich vymedzených častí, a zároveň aj eventuálne posúdiť, či je možné napadnuté predpisy (ich časti) interpretovať a aplikovať ústavne konformným spôsobom.

28. Nadväzujúc na už uvedené, ústavný súd pripomína, že v čl. 152 ods. 4 ústavy sa ustanovuje interpretačné pravidlo pre výklad a uplatňovanie zákonov a podzákonných všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorým sa okrem iného určuje, že zákon sa musí vysvetliť a uplatniť tak, aby bol v súlade s ústavou. V situácii, keď právnu normu možno vysvetľovať dvoma spôsobmi, pričom jeden výklad je v súlade s ústavou a druhý výklad je s ňou v nesúlade, nejestvuje ústavný dôvod na zrušenie takej právnej normy. Všetky štátne orgány majú vtedy ústavou určenú povinnosť uplatňovať právnu normu v súlade s ústavou (m. m. PL. ÚS 15/98).

Povedané inak, zo zásady ústavne konformného výkladu vyplýva tiež požiadavka, aby v prípadoch, ak pri uplatnení štandardných metód výkladu prichádzajú do úvahy rôzne výklady súvisiacich právnych noriem, bol uprednostnený ten výklad, ktorý zabezpečí plnohodnotnú, resp. plnohodnotnejšiu realizáciu ústavou garantovaných práv fyzických osôb alebo právnických osôb. Všetky orgány verejnej moci vrátane všeobecných súdov sú preto povinné v pochybnostiach vykladať právne normy v prospech realizácie ústavou (a tiež medzinárodnými zmluvami) garantovaných základných práv a slobôd (m. m. II. ÚS 148/06).

29. Podstatu tvrdenia o ústavnej nekonformite napadnutých ustanovení okresným súdom možno koncentrovane zhrnúť tak, že zákonná úprava ukladajúca súdu poveriť notára, aby ako súdny komisár v konaní o dedičstve rozhodoval (v mene súdu prvej inštancie), je v rozpore s čl. 142 ods. 2 ústavy, pretože rozhodovacia pôsobnosť v občianskoprávných veciach patrí (len) všeobecnému súdu, ktorý ju môže vo vymedzenom rozsahu preniesť iba na svojich zamestnancov. Výpočet subjektov, ktoré sú tak ústavou

zmocnené na výkon súdnej moci, je taxatívny a nemožno ho zákonom rozširovať na osobu notára.

30. Podľa čl. 142 ods. 2 ústavy súdy rozhodujú v senátoch, ak zákon neustanoví, že vo veci rozhoduje jediný sudca. Zákon ustanoví, kedy sa na rozhodovaní senátu zúčastňujú aj prísediaci sudcovia z radov občanov a v ktorých veciach môže rozhodnúť aj zamestnanec súdu poverený sudcom. Proti rozhodnutiu zamestnanca súdu povereného sudcom je prípustný opravný prostriedok, o ktorom rozhoduje vždy sudca.

31. Podľa § 11 ods. 1, 2, 3 a 4 a § 92 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov súdnicstvo na súde vykonávajú sudcovia a v trestnoprávných veciach, ak tak ustanovuje tento zákon, aj prísediaci.

Na výkone súdnicstva sa podieľajú aj justiční čakatelia, súdni úradníci a zamestnanci súdu, ktorí plnia úlohy pri výkone súdnicstva (§ 92 ods. 1).

Súdy rozhodujú v senátoch, ak zákon neustanoví, že vo veci rozhoduje jediný sudca (ďalej len „samosudca“) alebo predseda senátu.

Osobitný zákon ustanovuje, v ktorých veciach môže konať a rozhodnúť súdny úradník.

Ministerstvo vydá všeobecne záväzným právnym predpisom správny a kancelársky poriadok pre okresné súdy, krajské súdy a Špecializovaný trestný súd, ktorý podrobnejšie upraví najmä organizáciu súdu, organizáciu práce, štruktúru a úlohy zamestnancov súdu a súdnych oddelení alebo iných organizačných útvarov súdu pri výkone súdnicstva a kancelárske práce na súdoch.

Podľa § 1, § 94 ods. 2 a § 128f ods.1 a 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 543/2005 Z. z. o Spravovacom a kancelárskom poriadku pre okresné súdy, krajské súdy, Špecializovaný trestný súd a vojenské súdy v znení neskorších predpisov kancelársky poriadok pre okresné a krajské súdy táto vyhláška s cieľom podporiť spravodlivý súdny proces vykonaný v primeranej lehote a zjednotiť postup súdov pri vybavovaní súdnej agendy a agendy správy súdu upravuje

- a) základné pravidlá a zásady vnútornej organizácie súdu a jednotlivých organizačných útvarov súdu vrátane organizácie práce, úloh zamestnancov súdu pri výkone súdnictva a pri správe súdu,
- b) náhradu nevyhnutných výdavkov osobám, ktoré sa zúčastňujú na konaní,
- c) niektoré postupy súdov pri vybavovaní občianskoprávných vecí a trestnoprávných vecí vrátane výkonu niektorých rozhodnutí v týchto konaniach,
- d) postup notára v konaní o dedičstve, v konaní o umorenie listiny a pri vykonávaní úkonov v konaniach vo veciach notárskych úschov,
- e) výkon administratívnych a kancelárskych prác na súde pri výkone súdnictva a správe súdu.

Po vykonaní úkonu podľa odseku 1 súd poverí notára, aby ako súdny komisár prejednal dedičstvo a vydal uznesenie o dedičstve. Súd následne bez zbytočného odkladu postúpi spis súdnemu komisárovi.

Súdny komisár môže písomne poveriť notárskeho kandidáta, notárskeho koncipienta alebo ďalšieho zamestnanca, ktorí sú u neho v pracovnoprávnom vzťahu, vykonávaním jednotlivých úkonov v konaní o umorenie listiny a v konaní o dedičstve, najmä pri predbežnom vyšetrení a pri zisťovaní stavu a obsahu závetu.

Ak dal súdny komisár svojmu notárskemu kandidátovi poverenie na vykonanie všetkých úkonov podľa osobitného predpisu, notársky kandidát môže za súdneho komisára vykonať všetky úkony v konaní o dedičstve vrátane vydania uznesenia o dedičstve; to rovnako platí aj pre konanie o umorenie listiny.

Podľa § 69, § 72 ods. 1, § 73 ods. 1 a 2 CMP proti uzneseniu vydanému notárom ako súdnym komisárom je odvolanie prípustné.

Ak nie sú dôvody na postup podľa odseku 2, súd prvej inštancie predloží na rozhodnutie odvolaciemu súdu odvolanie proti uzneseniu a) o spornom dedičskom práve podľa § 193, b) o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov podľa § 195 ods. 2, c) o dedičstve podľa § 203 ods. 1, d) o nariadení likvidácie dedičstva podľa § 205, e)

ktorým sa návrh na umorenie listiny odmietol, f) ktorým sa návrh na umorenie listiny zamietol, g) o umorení listiny.

Ak nejde o odvolanie proti uzneseniu podľa § 72 ods. 1, je na konanie o odvolaní funkčne príslušný súd prvej inštancie.

32. Účelom čl. 142 ústavy je zabezpečiť oprávneným osobám kvalifikované rozhodnutie o ich právnom postavení. Pokiaľ ide o veci občianskoprávne, ústava v čl. 142 ods. 1 vymedzuje rozhodovaciu pôsobnosť všeobecným súdom, ktorú v čl. 142 ods. 2 prvej vete ústavy konkretizuje z pohľadu telesa, ako rozhodovanie senátne alebo jediným sudcom (samosudcom). Veta druhá odseku 2 tohto článku ústavy inštruuje zákonodarcu na to, aby sám zákonom upravil prípady, v ktorých sa na senátnom rozhodovaní (všeobecných súdov) môžu zúčastniť prísediaci sudcovia z radov občanov a v ktorých veciach a akým spôsobom môže namiesto sudcu (ako samosudcu) rozhodovať zamestnanec súdu.

33. Ústavnou garanciou toho, aby nedošlo k previazanosti a vstupu moci zákonodarnej do moci súdnej, má byť ústavná poistka, ktorá stanovuje bezpodmienečné pravidlo, že proti každému rozhodnutiu vydanému iným orgánom ako súdom je prípustný opravný prostriedok, o ktorom rozhoduje vždy sudca. Diskréciu výkonnej moci vo vzťahu k moci súdnej umocňuje ústavná požiadavka, aby uvedené otázky (zverenia súdnej pôsobností iným orgánom ako všeobecným súdom) mohol upravovať iba zákonodarca prostredníctvom zákona vo formálnom zmysle.

34. Ústavný súd už vo svojej rozhodovacej činnosti (PL. ÚS 7/02) z ústavnoprávneho hľadiska vymedzil výkon ústavných právomocí všeobecného súdnictva v zmysle § 142 ods. 1 ústavy, keď uviedol:

„Rozhodovacou činnosťou súdu sa podľa názoru ústavného súdu rozumie iba výkon ústavných právomocí všeobecného súdnictva v zmysle čl. 142 ods. 1 ústavy, podľa ktorého súdy rozhodujú v občianskoprávných a trestnoprávných veciach; súdy preskúmajú aj zákonnosť rozhodnutí orgánov verejnej správy a zákonnosť rozhodnutí, opatrení alebo iných zásahov orgánov verejnej moci, ak tak ustanoví zákon. Iba táto rozhodovacia činnosť je vykonávaním oprávnení a plnením povinností všeobecného súdnictva, ktoré súvisia

s podielom všeobecných súdov na výkone štátnej moci ústavne rozdelenej na zákonodarnú, výkonnú a súdnu moc.“

35. Ústavný súd vo svojej rozhodovacej činnosti (PL. ÚS 1/04) vymedzil aj postavenie notárov v systéme moci a z ústavnoprávneho hľadiska ozrejmil ich význam takto:

„Činnosť notárov ako súdnych komisárov treba považovať za priamy výkon časti súdnej moci v súvislosti s prejednáváním dedičstva. Notári ako súdni komisári nielen pripravujú podklady pre rozhodovanie súdu, ale v prípadoch, keď je iba jeden dedič alebo ak viacerí dedičia uzavreli dohodu o vypořádání dedičstva, môže notár ako súdny komisár prejednanie dedičstva aj ukončiť vydaním osvedčenia s účinkami právoplatného súdneho rozhodnutia...

Podiel notára na súdnej moci v rozsahu činnosti súdneho komisára pri prejednávaní dedičstva je podľa názoru ústavného súdu základným východiskom pre úpravu právneho postavenia notára, ktoré nemá svoj základ v ústave, ale len v Notárskom poriadku. Právne postavenie notára je postavením orgánu verejnej moci, na ktorý sa vzťahujú iné kritériá než na právne postavenie subjektov, ktoré nevykonávajú štátnu moc (súdnu moc). Notár je v sústave orgánov verejnej moci považovaný za štátny orgán. Z toho vyplýva aj to, že jeho právne postavenie, práva a povinnosti a obmedzenia sa určujú zákonom v úzkej spojitosti s tým, že notár vykonáva štátnu (súdnu) moc. Právne postavenie notára je primárne určené tak, že v rámci del'by štátnej moci sa podieľa na plnení pozitívneho záväzku štátu v súvislosti s realizáciou základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy v rozsahu určenom zákonom.

Vychádzajúc z postavenia notára ako orgánu verejnej moci, ktorý vykonáva súdnu moc spôsobom vymedzeným v Notárskom poriadku a Občianskom súdnom poriadku, treba uviesť, že určenie predpokladov na výkon takejto funkcie je v celom rozsahu vecou zákonodarcu. Zákonodarca pri formulovaní týchto predpokladov je viazaný predovšetkým tým, že ide o orgán participujúci na výkone súdnej moci, realizujúci základné právo na súdnu a inú právnu ochranu.

Z tohto možno vyvodiť pomerne široké oprávnenie zákonodarcu pri ustanovovaní predpokladov na výkon funkcie notára, ktoré nemožno obmedziť tak, aby nebolo prípustné ich dodatočné dopĺňanie za predpokladu, že takéto pridávanie jednotlivých predpokladov neporušuje predovšetkým princípy právneho štátu, najmä princíp právnej istoty. Platí to do istej obmedzenej miery aj pre princíp ochrany základných práv a slobôd, ktorý však pri úprave postavenia orgánov verejnej moci nemôže byť prevažujúci nad verejným záujmom spočívajúcim v tom, aby osoby vykonávajúce štátnu (verejnú) moc splňali všetky nevyhnutné predpoklady na výkon tejto moci, ktoré tkvejú najmä v požiadavkách na bezúhonnosť a morálnu integritu takýchto osôb.“

36. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý má právo domáhať sa zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

37. Podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu. Rozsudok musí byť vyhlásený verejne, ale tlač a verejnosť môžu byť vylúčené buď po dobu celého, alebo časti procesu v záujme mravnosti, verejného poriadku alebo národnej bezpečnosti v demokratickej spoločnosti, alebo keď to vyžadujú záujmy maloletých alebo ochrana súkromného života účastníkov alebo, v rozsahu považovanom súdom za úplne nevyhnutný, pokiaľ by, vzhľadom na osobitné okolnosti, verejnosť konania mohla byť na ujmu záujmom spravodlivosti.

38. Ústavný súd poznamenáva, že medzi právom na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a jemu porovnateľným právom na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru niet zásadných odlišností.

39. Článok 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru zaručujú každému právo na súd, teda najmä právo na prejednanie vecí nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom. S podmienkou „práva na súd“ vo veciach občianskoprávných je podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva zlučiteľná taká právna úprava, ktorá predraduje iný zákonom ustanovený subjekt pred (všeobecným) súdom. Právo na súd nenúti zmluvné štáty dohovoru prejednať občianskoprávnu vec v konaní, ktoré sa v každom svojom štádiu musí odohrať pred súdom spĺňajúcim všetky náležitosti orgánov súdnej moci. Požiadavky pružnosti a účinnosti (efektívnosti), ktoré sú zlučiteľné s ochranou ľudských práv, môžu odôvodniť, aby konali najskôr správne alebo korporatívne orgány, alebo – a fortiori – justičné orgány, ktoré nemajú všetky náležitosti orgánov súdnej moci (Case of Le Comte, van Leuven and de Meyere v. Belgium, séria A, č. 43, s. 23, bod 51). Orgánom, ktorý nemusí byť súdnym orgánom, môže byť aj orgán, ktorý nepatrí k súdnej moci.

40. Podľa § 2 ods. 1, § 3 ods. 2 zákona Slovenskej národnej rady č. 323/1992 Zb. o notároch a notárskej činnosti (Notársky poriadok) v znení neskorších predpisov notár je štátom určenou osobou vykonávať notársku činnosť a ďalšiu činnosť podľa tohto zákona.

Ak tak ustanoví tento zákon alebo osobitný zákon, notár vykonáva aj ďalšie činnosti.

41. Činnosť notárov ako súdnych komisárov v dedičskom konaní sa považuje za priamy výkon časti súdnej moci. Poverenie notára je procesným opatrením súdu, ktoré nie je súdnym rozhodnutím, proti povereniu zákon nepripúšťa žiaden opravný prostriedok. Notári ako súdni komisári v dedičskom konaní nielen pripravujú podklady pre rozhodovanie a vykonávajú jednotlivé úkony, ale v prípadoch ustanovených zákonom sú zmocnení vydávať rozhodnutia priamo namiesto súdu prvej inštancie (§ 16 ods. 2 CMP). Podiel notára na súdnej moci v uvedenom rozsahu činnosti súdneho komisára nemá svoj priamy základ v čl. 142 ods. 1 ústavy. Notár je síce orgánom so súdnou (justičnou) pôsobnosťou, nedisponuje však všetkými náležitosťami orgánov súdnej moci v zmysle čl. 142 ústavy. Vytvorenie a pôsobnosť notára ako súdneho komisára v dedičskom konaní ponecháva ústava na zákonné vymedzenie v Notárskom poriadku a v Civilnom mimosporovom poriadku, ktoré garantujú práva vyplývajúce najmä z čl. 46 ods. 1 ústavy. V historickom a komparatívnom kontexte možno pripomenúť, že notár vykonával svoju notárku činnosť

vždy v rozsahu, v akom mu táto bola zverená zákonodarcom tej krajiny, v ktorej svoju činnosť vykonával. Dlhodobé spojenie notárov s dedičskou agendou je nespochybniteľné. Dôvody vedúce k prepojeniu notárov s dedičskými záležitosťami boli rôzne, jedným z tých hlavných nesporne vyjadrovalo ustanovenie § 178 cisárskeho patentu č. 366/1850 ř. z. (notársky poriadok) ... „*zrychlití věc s umenšením aneb alespoň ne s patrným rozmnožením nákladů stranám*“.

42. Inak povedené, notár vykonávajúci na základe zákona súdnu moc ako súdny komisár vybavený rozhodovacou pôsobnosťou nie je súdom v zmysle čl. 142 ods. 1 ústavy, nevzťahuje sa naňho preto ani ustanovenie čl. 142 ods. 2 ústavy, lebo je zrejmé, že nemá (a mať nemusí) všetky atribúty súdu (súdneho orgánu). Zákon však notárovi zveruje v určitom rozsahu súdnu pôsobnosť (konať a rozhodovať), to ho v tejto pozícii nijako ústavnoprávne nediskvalifikuje, pretože v konečnom dôsledku proti jeho postupu i rozhodnutiu (rozhodovaniu) možno podať opravný prostriedok, o ktorom rozhoduje vždy súd (§ 69, § 72, § 73 CMP). Článok 46 ods. 1 ústavy (prípadne čl. 6 ods. 1 dohovoru) nebráni, aby zákon prehradil rozhodovaciu kompetenciu inej úradnej osobe (resp. inému orgánu) než súdu. Súdny komisár sa v dedičskom konaní zverenou rozhodovacou pôsobnosťou podieľa (spolupodieľa) ako justičný orgán v prvej inštancii na dedičskom konaní pri plnení pozitívneho záväzku štátu ochrany ľudských práv a slobôd v súvislosti s realizáciou základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy i práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

43. Ústavnoprávny rozmer pôsobnosti notára ako súdneho komisára v konaní o dedičstve dotvárajú kritéria určené pre „súd“ (justičný orgán) v kontexte práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. Notár ako súdny komisár je aj z pohľadu práva Európskej únie považovaný za „súd“ napríklad v zmysle čl. 3 ods. 2 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EU) č. 650/2012 zo 4. júla 2012 o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone rozhodnutí a prijatí a výkone verejných listín v dedičských veciach a o zavedení *európskeho* osvedčenia o dedičstve (Úr. vest. 2012, L 201, s. 107), rovnako spĺňa podmienky súdu v zmysle čl. 267 Zmluvy o fungovaní Európskej únie.

44. Právomoci všeobecných súdov v zmysle čl. 142 ods. 1 ústavy vymedzujú základné vzťahy medzi súdmi ako nositeľmi plnohodnotnej súdnej pôsobnosti, najmä vo vzťahu k orgánom zákonodarnej moci a orgánom výkonnej moci s tým, že inštitucionálne, organizačné a ďalšie otázky všeobecného súdnictva sú ústavou ponechané zákonnej úprave.

45. Súdny prejednávajú a rozhodujú súkromnoprávne spory a iné súkromnoprávne veci, ak ich podľa zákona neprejednávajú a nerozhodujú iné orgány (§ 3 Civilného sporového poriadku, ďalej aj „CSP“). Iné spory a veci prejednávajú a rozhodujú súdy, len ak to ustanovuje zákon (§ 4 CSP).

46. Štát vytvára systém orgánov ochrany práva, každý z jeho orgánov má svoje miesto i zákonné (kompetenčné a organizačné) vymedzenie sa voči ostatným orgánom tohto systému. Vzťahy právomoci (najmä decízne kompetencie) sú vzťahmi horizontálnymi v sústave orgánov ochrany práv. Ústavná podoba vzájomných rozhodovacích kompetencií týchto justičných orgánov (súdnych a iných orgánov ochrany práva) je normatívne zakotvená v čl. 46 ústavy, v zmysle ktorého sa každý môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky. V zákonom výslovne uvedených prípadoch disponujú právomocou poskytovať ochranu porušeným alebo ohrozeným subjektívnym právam v občianskoprávných veciach aj iné orgány ako všeobecné súdy. Popri všeobecnej právomoci (pôsobnosti) súdov zákony vymedzujú tzv. alternatívnu súdnu právomoc ako pôsobnosť pre ďalšiu časť napríklad občianskoprávných vecí, ktoré sú zverené iným orgánom so súdnou pôsobnosťou (napr. právomoc rozhodcovského súdu, notára ako súdneho komisára v konaní o umorenie listiny a v konaní o dedičstve podľa Civilného mimosporového poriadku a iné).

47. Pri decíznej právomoci notára ako súdneho komisára v konaní o dedičstve ide o výkon alternatívnej súdnej právomoci iného orgánu ako všeobecného súdu, ktorého postavenie a pôsobnosť v systéme právnej ochrany negarantuje čl. 142 ústavy, ale čl. 46 ods. 1 ústavy. Z uvedeného dôvodu preto podľa názoru ústavného súdu neprichádza

do úvahy, aby výkon súdnej pôsobnosti notára bol stotožňovaný či inak zamieňaný s právomocou všeobecného súdu v zmysle čl. 142 ústavy.

48. V prípade, že by ústavný súd napadnutú právnu úpravu podrobil testu proporcionality, nesporne by dospel k záveru, že je vhodná a potrebná na dosiahnutie cieľa (účelu), ktorým je nielen rýchlejšie a hospodárnejšie konanie o prejednaní dedičstva, ale najmä rýchlejšia spravodlivosť. Napadnutá právna úprava zjavne nezasahuje do práv účastníkov, a to ani do ich práva na nezávislé rozhodnutie, pretože tieto majú zaručenú možnosť podať proti rozhodnutiu notára účinný opravný prostriedok, o ktorom rozhoduje vždy súd.

49. Ak by potom bolo možné v danej veci zodpovedať rečnícku otázku „*cui bono?*“ (používanú už v antike) t. j. „*komu prospeje takýto spôsob výkladu, následkom ktorého by malo byť zrušenie napadnutej právnej úpravy?*“, odpoveď by zrejme bola, že rozhodne nie účastníkom konania.

50. Okrem toho je v judikatúre ústavného súdu dnes už ustálený princíp minimalizácie zásahov do právomoci iných orgánov verejnej moci nielen v súvislosti s rozhodovaním o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb podľa čl. 127 ods. 1, ale aj v konaní o súlade zákonov s ústavou, s ústavnými zákonmi a medzinárodnými zmluvami, s ktorými vyslovila súhlas národná rada a ktoré boli ratifikované a vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) ústavy. Tento princíp vychádza z toho, že ústavný súd by mal minimalizovať svoje priame zásahy do platných a účinných zákonov ako výsledkov zákonodarnej činnosti občanmi priamo voleného ústavného orgánu – národnej rady, prostredníctvom ktorej občania vykonávajú svoju moc (princíp suverenity ľudu vyjadrený v čl. 2 ods. 1 ústavy), t. j. minimalizovať svoje pôsobenie ako „negatívneho normotvorcu“ (odlišné stanovisko sudcov vo veci sp. zn. PL. ÚS 17/08).

51. Zhrnúc uvedené je zjavné, že napadnutá zákonná právna úprava nie je koncipovaná tak, že by ohrozila nezávislosť súdnictva a vyžadovala zásah ústavného súdu.

52. Ústavný súd po predbežnom prerokovaní dospel k záveru, že medzi napadnutými ustanoveniami zákona (§ 16 ods. 1 a 161 ods. 1 CMP) a označeným článkom ústavy (čl. 142 ods. 2), ktorých vyslovenia nesúladi sa okresný súd domáha, neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by po prípadnom prijatí návrhu na ďalšie konanie reálne mohol dospieť k záveru o ich vzájomnom nesúlade.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 6. februára 2019